

Mentorlessen ‘*Leer het brein kennen*’ voor brugklassers

Geachte mevrouw, meneer,

Het Centrum Brein & Leren van de VU heeft afgelopen jaren een lessenserie ontwikkeld die waardevol kan zijn voor leerlingen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. De lessenserie is uitvoerig op scholen getest en aangepast op grond van de praktijkervaringen. Vanaf april 2017 wordt het pakket beschikbaar gesteld aan mentoren/docenten van een aantal vo-scholen in de regio Amsterdam in het kader van een formele samenwerking. Zij kunnen daardoor ervaring opdoen met deze nieuwe interventie die gericht is op vergroten van zelfinzicht en daardoor leermotivatie en studieprestaties. Op grond van de ervaringen die deze periode worden opgedaan wordt door de auteurs een laatste aanpassing aan het materiaal gemaakt zodat dat najaar 2017 breder ter beschikking kan worden gesteld.

Bedoeling van deze memo

Deze memo heeft de bedoeling om compacte informatie te verstrekken aan docenten/mentoren/scholen die interesse hebben om in de periode tussen april en juni 2017 te werken met de lessenserie ‘Leer het brein kennen’. Deze memo en de bijbehorende brief wordt gezonden aan een aantal vo-scholen in de regio Amsterdam. Het projectteam komt graag in contact met mentoren/docenten of schoolleiding die interesse en mogelijkheden heeft om in deze periode te werken met de lessenserie.

Waarom een lessenserie ‘Leer het brein kennen’ voor brugklassers voortgezet onderwijs?

Er is veel en nieuw inzicht verkregen over ‘de tiener en zijn brein’ en wat dat betekent voor het schools functioneren. Zo blijken prikkels uit de omgeving blijken erg belangrijk te zijn voor de neuropsychologische ontwikkeling van kind en jeugdige. Sommige leerlingen ontwikkelen en rijpen snel. Andere leerlingen hebben echter dezelfde vermogens maar zijn nog wat minder gericht op schoolse prestaties. Daardoor hebben ze meer tijd nodig voor hun rijping. Dergelijke kennis is heel nuttig voor leerkrachten én leerlingen. Het geeft leerkrachten handvatten om lessen zodanig vorm te geven dat leerlingen hun aandacht beter vast kunnen houden en dat informatie beter beklijft. Leerlingen krijgen inzicht in zichzelf en in de manier waarop ze leren. Ze ontdekken waar ze door afgeleid raken, en hoe ze een planning kunnen maken. Daardoor zijn ze ook beter in staat om weerstand te bieden aan afleiders. Dat kan ze motiveren voor het verkrijgen van kennis en het opdoen van ervaringen. Jonge tieners hebben baat bij deze inzichten, en dat geldt in het bijzonder voor brugklassers in het vo. Op de middelbare school worden immers plots veel hogere eisen gesteld op het gebied van zelfsturing dan op de basisschool. Zie ook *Het Tienerbrein* (Jolles, 2016)

Hoe is de lessenserie ‘Leer het brein kennen’ ontwikkeld?

De lessenserie *Leer het brein kennen* is vanuit een grootschalig onderwijsinnovatieproject voor jonge tieners ontwikkeld door dr Sanne Dekker en prof Jelle Jolles. Vanaf 2010 is de lessenserie uitgebouwd vanaf een neuropsychologische interventie die gemaakt was voor mensen met een leer- of

geheugenprobleem. Het is de afgelopen jaren op basisscholen toegepast en geëvalueerd en vervolgens aangepast voor toepassing op scholen voor voortgezet onderwijs. Eerdere positieve ervaringen met deze lessenserie in de brugklas hebben ons geleerd dat de lessen aan de leerling meer inzicht geven in hun sterke en zwakke kanten. Daardoor weten ze ook beter h^oe ze moeten leren en wat ze kunnen doen om minder snel afgeleid te worden. Over de opzet en uitvoering van de lessenserie is gerapporteerd in het proefschrift van dr Sanne Dekker (nov 2013). In Didactief (2015) is compact de opzet beschreven en op de website hersenenleren.nl staat verdiepende informatie.

Doel van het praktijkproject 'BreinLessen' in voorjaar 2017

Voorjaar 2017 wordt een bètaversie van *Leer het brein kennen* geïmplementeerd op een aantal vso-scholen. Deze versie – getiteld 'BreinLessen' – is op grond van eerdere versies van het programma gemaakt en toegespitst op leerlingen in de brugklas van vwo-scholen. De samenstellers van deze versie zijn Bernice van Staalduine (docente economie van het Stedelijk Gymnasium Utrecht) en prof Jelle Jolles (Centrum Brein & Leren). Met de cursus willen wij tegemoet komen aan de grote behoefte aan evidence-based methodes voor het onderwijs. Door samenwerking met mentoren/docenten van scholen die geen rol hebben gespeeld in het vervaardigen van de cursus willen we onderzoeken welke waarde mentoren/docenten hechten aan de lessenserie. Op grond van hun praktijkervaringen zullen we de aanpak en het materiaal nog aanpassen. We gaan er ook van uit dat zij ons ook nog tips zullen kunnen verschaffen voor andere opties om dit materiaal succesvol te gebruiken. Ook zijn we benieuwd of, en zo ja hoe, de leerlingen met de aangeboden informatie en inzichten aan de slag gaan.

Doelgroep

Dit praktijkproject richt zich op leerlingen in klas 1 van het vwo van enkele scholen in de regio Amsterdam en hun leerkrachten. De keuze voor deze regio is bepaald door efficiëntie overwegingen, met name verband houdende met reistijd van de projectleider (BvS) en met de intentie om mentoren/docenten die als participant aan dit project deelnemen een of meerdere keren bijeen te brengen zodat praktijkervaringen kunnen worden uitgewisseld.

Nadere informatie over de lessenserie

Deze versie van *Leer het brein kennen* is een lessenserie voor leerlingen in klas 1 van het voortgezet onderwijs. In zeven lessen van een uur leren de leerlingen over het cognitief functioneren, over de functies die belangrijk zijn voor leren: aandacht, inhibitie, geheugen en planningsvermogen. En over zelfinzicht en regulatie die zo belangrijk zijn om het eigen gedrag te sturen en om te kunnen kiezen en beslissen. Tevens leren de leerlingen over de werking en ontwikkeling van hun brein en over factoren zoals slaap, emoties en nieuwsgierigheid die van groot belang zijn voor het leren en presteren. De lessenserie wordt bij voorkeur gegeven door mentoren. In elke les komen drie aspecten aan bod, namelijk kennis, vaardigheden en beleving. De lessen worden door de mentor zelf gegeven a.d.h.v. een werkboek, powerpoint-presentaties en één computerles die zijn vervaardigd door de samenstellers van de lessenserie en het Centrum Brein en Leren.

Hoe gaat het praktijkproject in het voorjaar van 2017 in zijn werk?

Het project bestaat uit verschillende onderdelen:

1. Training voor mentoren/docenten

Om mentoren/docenten inhoudelijk te scholen en praktisch voor te bereiden op het geven van de lessen, volgen zij een training van 2x 2 uur. Deze training staat nadrukkelijk open voor leerkrachten

die meer kennis willen hebben over het onderwerp én die daarnaast ook interesse hebben om de lessenserie in samenwerking met de VU te geven aan hun eigen groep. Per school kunnen twee à drie leerkrachten deelnemen.

De training wordt verzorgd door medewerkers van het Centrum Brein & Leren en in het bijzonder door Bernice van Staalduine, docente economie en eerste auteur van de voorliggende lessenserie. Naast inhoudelijke lezingen zullen ook praktische tips worden gegeven zodat leerkrachten met het materiaal en de lesbrieven aan de slag kunnen gaan.

De training wordt gegeven op het Centrum Brein & Leren van de VU of op een van de deelnemende scholen.

2. *Lessen door de mentor/docent*

Alle mentoren/docenten die deelnemen aan de training zullen de lessenserie gaan geven aan hun eigen groep. De lessen worden gegeven in de periode april tot de zomervakantie 2017.

3. *Evaluatie*

Na afloop van de lessenserie volgt een evaluatie-middag voor alle participanten. Daarin worden ervaringen en 'tips & trucs' uitgewisseld. Een verdiepend gesprek met enkele participanten en (enkele) leerlingen kan deel uitmaken van het samenwerkingsproject. Op deze manier wordt nadere informatie verzameld voor vervaardigen van een definitieve versie van het programma. Observatie van enkele lessen door studenten van de VU kan deel uitmaken van het onderzoek.

Waarom deelnemen?

De kennis en inzichten die leerlingen opdoen over zichzelf en het leerproces zijn nuttig voor verbeteren van de studiercarrière op de middelbare school. Door de lessen van *Leer het brein kennen* (voorjaar 2017: 'BreinLessen') krijgen zowel leerkrachten als leerlingen handvatten waarmee ze vervolgens zelf verder aan de slag kunnen. Het project draagt naar verwachting ook bij aan de professionalisering van de leraren c.q. mentoren die werken met brugklassers.

Rapportage

De resultaten van het project worden teruggekoppeld aan de participanten en de scholen waar zij werkzaam zijn door middel van een verslag. Er vindt geen rapportage plaats van de resultaten van individuele kinderen. Het Centrum Brein & Leren beoogt ook een studiemiddag te organiseren voor betrokken scholen over de directe implicaties voor de onderwijspraktijk.

Formele afspraken met de mentor/docent en met de school

Dit project is primair gericht op docenten/mentoren; zij zijn ook degenen die zich verbinden aan het project en aan de uitvoering daarvan. Daartoe wordt een samenwerkingsovereenkomst getekend. Daarnaast maken wij graag een formele afspraak met de schoolleiding teneinde te garanderen dat aan de voorwaarden voor implementatie is voldaan. Voor de periode april tot juli 2017 is er nog plaats voor mentoren/docenten van brugklassen van 2 à 3 scholen in de regio Amsterdam. Graag krijgen wij **uiterlijk 24 maart 2017** reactie van geïnteresseerde mentoren/docenten. Richt uw reactie aan mw Bernice van Staalduine, e-mail vanwetenschapnaaronderwijs@gmail.com met een cc naar info@breinplein.nl. Vermeld a.u.b. uw achtergrond en mogelijkheden en de school waar het om gaat. Wij nemen contact met u op.

Aan mentoren/docenten die besluiten om te participeren, vragen wij het volgende:

- Het volgen van de training voor mentoren/docenten ter voorbereiding op de lessen

- Het zorgen voor informering van de schoolleiding en het verkrijgen van toestemming voor participatie
- Het geven van de lessen *Leer het brein kennen* (7 x 1 uur) aan uw eigen groep
- Deelname aan de evaluatie van het programma na afloop (2 uur bijeenkomst) en door het meewerken aan een interview en het invullen van een vragenlijstje (max. 30 min).
- Eraan bijdragen dat aan enkele leerlingen gevraagd kan worden naar hun ervaringen met de lessen. (na toestemming van hun ouders).

Meer informatie

Mogelijkerwijs heeft u na het lezen van deze brief nog vragen over het project. U kunt dan contact opnemen met mw Bernice van Staalduine (e-mail: vanwetenschapnaaronderwijs@gmail.com) of met prof Jelle Jolles (info@breinplein.nl).

Wij willen u alvast hartelijk danken voor uw tijd en betrokkenheid!

Met vriendelijke groet,

Prof. dr. Jelle Jolles, directeur Centrum Brein & Leren en Universiteitshoogleraar VU
Mw Bernice van Staalduine (Centrum Brein & Leren en Stedelijk Gymnasium Utrecht)